

MLADEN VEZMAROVIĆ
Državni arhiv u Bjelovaru
mladen.vezmarovic@bj.t-com.hr

Primljeno: 02. 02. 2012.
Prihvaćeno: 10. 09. 2012.

KREŠIMIR FILIĆ – PUBLICIST

Autor prikazuje cjelokupni Filićev znanstvenopublicistički rad. Pregledom bibliografije Krešimir Filića vidljivo je njegov ogroman i neprocjenjiv publicistički rad od početka I. svjetskog rata pa sve do 1972. godine.

Krešimir Filić jedan je od najznačajnijih istraživača i publicista kulturnog blaga Varaždina i okolice. Svoja istraživanja ovaj je znalac kulturne baštine Varaždina objavio u brojnim stručnim časopisima, popularnim lokalnim i zagrebačkim novinama, koledarima, zbornicima i knjigama. Najviše je objavljivao u varaždinskoj *Volji naroda i Našim pravicama*, *Narodnom jedinstvu*, a značajnije radove u *Narodnim starinama*, *Starinama*. Zapažane članke o povijesnim zanimljivostima objavljivao je u *Varaždinskim vijestima*, zagrebačkom *Jutarnjem listu*, *Narodnim starinama* te u zagrebačkom *Vijencu* i drugdje.

Pored povijesnih tema Filić se bavio istraživanjem i konkretnim suvremenim temama, a naročito u području ljepšeg izgleda i održavanja gradskog okoliša grada Varaždina pa i njegovim turističkim mogućnostima.

Na samom početku svojeg izlaganja mogu s osobitim ponosom istaknuti da sam bio ugodno iznenađen kada sam primio obavijest da HAZU, Zavod za znanstveno-istraživački rad u Varaždinu, organizira ovakav jedan jubilarni simpozij o Krešimiru Filiću tim više što sam možda i sam (svjesno ili nesvjesno) doprinio tom hvalevrijednom poduhvatu. Naime, u mom radu objavljenom u monografiji „800 godina slobodnog kraljevskog grada Varaždina 1209. – 2009.“ (Zagreb - Varaždin, 2009.) predložio sam kako bi bilo dobro, budući da se radi o jednoj od najznačajnijih figura u području kulturnog stvaralaštva grada Varaždina, da se objavi jedna monografija koja će na znanstvenim temeljima i iz više kutova rasvijetliti i konačno valorizirati njegov cjelokupni istraživačko-znanstveni rad, kako bi isti bio bliži široj javnosti i kako bi se dala što bolja slika o ovom izuzetnom intelektualcu i kulturnom neimaru grada Varaždina i okolice.

U ovom radu obuhvaćen je cjelokupni Filićev znanstveno-publicistički rad, no zasigurno je prof. Filić svoje radove i svoje spoznaje o kulturnom životu (ljudima i događajima, običajima Varaždina i okolice) objavljivao i drugim sredstvima kao što su književne večeri ili predavanja građanstvu i školskoj mladeži, ali o tome treba pregledati lokalni tisak iz tog razdoblja.

Samo letimičnim pregledom bibliografije Krešimira Filića vidljiv je njegov ogroman i neprocjenjiv publicistički rad koji datira od prvog početka I. svjetskog rata 1914. godine u Hrvatskom pravu pa sve do posljednjeg publicističkog uratka *Glazbeni život*, knjige objavljene 1972. godine.

Nakon njegov smrti objavljena su mu djela: *Glazbeni život* (1972.); te radovi *Stogodišnjica postojanja varaždinske kazališne zgrade u Zagorskom godišnjaku* (1973.), a iste je godine tiskan njegov izvorni znanstveni rad *Franjo Glavinić, hrvatski kulturni pregalac XVII. stoljeća* u Bogoslovnoj smotri Vol. 43 No. 4, 1973. Sljedeće 1974. objavljen mu je u istoj ediciji samo u Vol. 44 No. 2-3 u obliku crtica tekst *Pisma Nikole, Vuka i Gašpara Frankopana Franji Glaviniću* dok je u Bulletinu VII. odjela za likovne umjetnosti JAZU, objavljeno djelo *Tri žrtvenika isusovačke crkve u Varaždinu*. Godine 1975. objavljen je pretisak njegove *Spomenice Varaždinskog muzeja 1925.-1935.* kao i tekst *Zdravstvo u Varaždinu tijekom stoljeća* (Spomenica Gradskog muzeja Varaždin) o životu, po mojem mišljenju, jednog od najvažnijih i najznačajnijih kulturnih djelatnika grada Varaždina i okolice.

Budući da se publicistički radovi mogu prikazati na više načina, gdje je kronološki princip među najboljima, za ovu vrstu rada odlučio sam se za kronološko-sadržajni kriterij.

Već u svom prvom objavljenom radu *Kritički pogledi za Varaždin* (Hrvatsko pravo, 1914.) Filić je dao osvrt o svom viđenju uređenja pojedinih dijelova grada, a napose oko Starog grada Varaždina. Tijekom I. svjetskog rata Filić nije objavio niti jedan rad što je i samo po sebi razumljivo zbog ratnih zbivanja. Već 1918. godine objavio je u Volji naroda tri rada od kojih je prvi bio pod naslovom *Naš Varaždin*, potom *Kosovo*, a o Planinarskom društvu u Varaždinu članak pod naslovom *Planinarsko društvo Varaždin*. Filićeve omiljene i česte teme publicističkih radova, kojima će se uvijek rado vraćati i kao što će se vidjeti nešto kasnije, bile su obljetnice poznatih i značajnih osoba iz hrvatske povijesti pa je stoga u *Našem dobu* te 1921. godine objavio članak u čast i slavu Petru Zrinskom i Franu Krstu Frankopanu pod nazivom *Spomen slovo o Petru Zrinskom i Franu Krsti Frankopanu*.

Budući da je Filića zanimao i glazbeni život Varaždina, na tu je temu 1921. god. objavio u Volji naroda članak *Turneja glazbene sekcije Tomislava*.

Godine 1923. nalazimo njegov prvi članak u jednom stručnom časopisu Narodne starine br. 1 iz Zagreba vezan za gradski muzej u Varaždinu pod naslovom *Varaždinski muzej*. Iste godine objavio je u *Narodnom jedinstvu* broj 43 iz Varaždina

Pedesetogodišnjica varaždinskog kazališta.

Godine 1924. u *Našim pravicama* objavljuje analizu dviju starih ulica između Draškovićeve i Palmotićeve u radu *Dvije ulice u starom Varaždinu*, a u istim novinama objavljuje i radove *Župna crkva u Biškupcu*, *Dječje sklonište u Varaždinu*; *Rad gimnazijske ekstenze* gdje je i sam djelovao kao profesor te članke *Pedesetogodišnjica Hrvatskog planinarskog društva* i *Narodna starina* u kojima je dao osvrt na problem nebrige za kulturnu baštinu (radilo se o rušenju kule na Trgu bana Jelačića, odstranjenju portala na Tomasijevoj kući i uklanjanju vaza s portala Draškovićeve palače). Iste godine objavljuje i tekst *Ženska preparandija u Varaždinu* (Naše pravice). O varaždinskoj je knjižnici, kojoj će se vratiti i tijekom sljedećih godina, napisao i objavio tekst *Gradska pučka knjižnica u Varaždinu* te članak *Proslava desetogodišnjice nove zgrade u S. I. Začretju*.

Nadalje, te je godine u *Našim pravicama* najviše objavljivao o poznatom hrvatskom filologu Vatroslavu Jagiću gdje svakako treba spomenuti članak *Jagićeva spomen ploča i spomenik* te nekrolog u spomen Viktora Kovačića *Arhitekt Viktor Kovačić - nekrolog*.

O Vatroslavu Jagiću te je godine objavio još tri teksta, a od toga dva u *Našim pravicama* - *Jagićev dom u Varaždinu*, *Zadnja počast Varaždina Vatroslavu Jagiću* i treći *Spomenik Vatroslavu Jagiću u Varaždinu*, koji je izašao u zagrebačkom Vijencu. Posljednji članak 1924. godine u *Našim pravicama* bio je pod nazivom *Rad Društva varaždinskih žena za zaštitu djece*.

Godine 1925. objavljuje tri rada i to *Historijat Kr. građanske čete u Varaždinu* u zagrebačkim *Novostima*. Mislim da je taj Filićev tekst kao i sačuvane fotografije u Gradskom muzeju u Varaždinu, čini se dobro došao današnjim kulturnim pregocima Varaždina u rekonstrukciji te povijesne postrojbe u turističke svrhe grada Varaždina, te članke *Varaždinski muzej i Varaždinski muzej s fotosnimkama*.

Nakon kraće stanke od tri godine, 1928. Filić ponovo piše o varaždinskom muzeju tekst *Varaždinski muzej*, samo s tom razlikom što je isti objavljen u zagrebačkom *Jutarnjem listu*. Te godine još je objavio tekstove *Prosvjetom slobodi u Narodnom jedinstvu* te članak *Vlodoj Dolanski* (Izveštaj varaždinske državne realne gimnazije za godinu 1927./28.). U istoj periodici, ali sada za godinu 1928./29. godišnjeg izvještaja državne realne gimnazije u Varaždinu, objavio je članak *Život i prilika grada Varaždina od godine od 1840. do 1860. godine*.

U godini atentata i smrti narodnog tribuna i vođe Hrvatske seljačke stranke Stjepana Radića Filić je objavio u *Narodnom jedinstvu* rad *Stjepan Radić*, a iduće 1929. izlazi samo jedan rad u *Varaždinskim novostima* i opet o varaždinskom muzeju, tekst pod naslovom *Naš varaždinski muzej*.

Nakon pauze 1930. Filić u *Varaždinskim novostima* objavljuje članak o starom Varaždinu *Nestali stari Varaždin*.

Nakon dvije godine pauze (1931.) Filić nastavlja s publicističkom aktivnošću kada nastaju dva rada koji su kao izvodi tiskani u knjižici *Prosvjetni rad varaždinskog sveučilišta u godini 1930./31.* od kojih je prvi pretisak predavanja u varaždinskoj ekstenzi pod naslovom *Nestali stari Varaždin*, a drugi *Može li se nešto učiniti za napredak našeg grada*.

Iduće 1932. Izlaze još dva rada. Prvi je članak iz zagrebačkih *Novosti Inventar pokućstva i drugih predmeta Starog grada iz god. 1834.*, a drugi *Knjižnica varaždinske gimnazije* kojeg je objavio u Godišnjem izvještaju državne realne gimnazije u Varaždinu.

Od 1934. do 1946. redovito objavljuje svoja istraživanja obogaćujući spoznaje o manje poznatim činjenicama iz života Varaždina. Tako je 1934. u *Varaždinskim novostima* napisao tekst pod nazivom *Akcija varaždinskog muzealnog društva za uređenje parka kralja Aleksandra I. - Ujediniteljja*. Iduće 1935. u *Varaždinskim novostima* objavljuje spomen na svog profesora Janka Kenfelja člankom *Cvijet na grob svomu dragom profesoru Janku Kenfelju*, zatim *O Desetogodišnjici rada varaždinskog muzeja*, a istraživanja o varaždinskim sucima (načelnicima) donosi člankom *Varaždinski gradski suci /načelnici/* u Spomenici varaždinskog muzeja. U istom djelu autor je teksta *Predgovora Spomenice varaždinskog muzeja* dok je (ponovo) razmatranje o urbanističkom problemu parkiranja u Varaždinu, a napose u blizini Starog grada, obradio u članku *Varaždinskih novosti* „*Parkiranje prostora oko Starog grada*“. Sljedeće 1936. Filić se ponovo u *Varaždinskim novostima* vraća pitanjima varaždinske gimnazije: *Osnutak varaždinske gimnazije*, zatim ističe probleme arhitekture: *Arhitektura grada Varaždina* (u časopisu *Varaždin i Hrvatsko Zagorje*) te *Grad Varaždin*.

Godine 1937. napisao je za Spomenicu varaždinske gimnazije 1636. - 1936. *Povijest varaždinske gimnazije i Zaključna riječ*. Za *Jugoslavenski historijski časopis*, Ljubljana, Zagreb, Beograd napisao je *Rad varaždinskog muzealnog društva oko osnutka i razvitka muzeja* te još dva rada *Moderna galerija i pučka knjižnica u Varaždinu* (*Varaždinske novosti*) i *Inventar varaždinske tvrđe* (*Vjesnik hrvatskog državnog arhiva*).

Godine 1938. bilježimo samo jedan Filićev rad objavljen u *Varaždinskim novostima*, a o jubileju Narodne čitaonice, pod nazivom *Prigodno slovo o 100.-godišnjici Narodne čitaonice u Varaždinu*.

Godine 1939. u *Vjesniku Državnog arhiva u Zagrebu* Filić je objavio *Vjenčanje Tome Erdödyja s Marijom Ungnadovom* te ponovo o varaždinskoj knjižnici tekst *Knjižnice varaždinske gimnazije* u Godišnjem izvještaju državne realne gimnazije u Varaždinu za godinu 1938./39.

U jugoslavenskom *Rotaru* 1940. izlazi tekst *Varaždinski muzej, opis proslave muzeja prigodom otvaranja galerije hrvatske umjetnosti*.

Filić je bio zaokupljen i prostornom vizurom Varaždina pa je stoga puno i pisao o prostornom uređenju grada s posebnim naglaskom na parkiranje vozila

u blizini Starog grada. Godine 1941. u *Hrvatskom jedinstvu* izašao je njegov članak *Parkiranje okoliša Starog grada* dok je za *Viestnik hrvatskog drž. arkiva* napisao i publicirao dva članka *Oporuka Jalžice Lenard iz godine 1737. i računi Martina Provića o njezinu izvoršenju* i *Xenodochium vel. domus liberae ac regiae civitatis Varasdinesis*. Sljedeće 1942. objavljujete jedan rad i to članak, zajedno s dr. Zvonimirom Dugačkim, *Zagorje – kult. hist. dio* u izdanju Hrvatskog izdavačkog bibliografskog zavoda u Zagrebu.

Godine 1943. izlazi u nakladi Varaždinskog muzealnog društva veliko i malo izdanje vodiča kroz muzej *Varaždinski muzej*, vodič muzejom, a u varaždinskom *Hrvatskom jedinstvu* rad pod nazivom *Prve varaždinske novine Pučki prijatelj* u varaždinskom *Hrvatskom jedinstvu*.

Tijekom posljednje tri ratne godine II. svjetskog rata Filić je objavio u *Hrvatskom jedinstvu* *Marijina bratovoština u Varaždinu* i *Stari svetački spomenici grada Varaždina* dok je u vlastitoj nakladi objavio djelo *Franjevci u Varaždinu*.

Godine 1945. za *Viestnik hrvatskog državnog arkiva* napisao je *Xenodichium vel. domus leberae ac regiae Varasdinensis*.

Osim o gradu Varaždinu Filić je pisao članke i o gradu Koprivnici. S time u svezi je 1946. godine u *Zborniku Muzeja grada Koprivnice* izašao članak *Koprivnički mesari prepisuju pravila varaždinskog mesarskog ceha godine 1697.* O temama vezanim za grad Koprivnicu Filić će se vratiti i nekoliko godina kasnije.

U novoj državnoj tvorevini Jugoslaviji nastavlja se Filićev istraživački rad te nakon četiri godine pauze u *Varaždinskim vijestima* izlaze 1950. godine tri njegova teksta: *Preuređuje se zgrada varaždinske Galerije slika, Postanak i razvoj varaždinskih cehova* i *Kako je došlo do osnivanja varaždinskog muzeja*.

Sljedeće 1951. u *Varaždinskim vijestima* ponovo Filić piše o Gradskom muzeju u Koprivnici ovog puta prigodan članak *Povodom otvorenja muzeja u Koprivnici* da bi nastavio s edukativnim tekstom *O čuvanju kulturnih spomenika* i člankom *Kulturno historijski spomenici varaždinske okolice*. Te iste godine u *Varaždinskim vijestima* objavljuje i osvrt na kulturne centre susjedne Slovenije u tekstu pod nazivom *U kulturnim centrima Slovenije*.

Filić je bio i svojevrsni kroničar izložbi koje je organizirao domicilni muzej te je u *Vijestima* Društva muzejsko-konzervatorskih naučnih radnika NR Hrvatske publicirao 1952. godine tekst *Izložba Gradskog muzeja u Varaždinu*. Sklon promicanju kulturnog značaja i vrednota Varaždina u tadašnjoj Jugoslaviji svoje je radove, kao što je primjerice tekst *Grad Varaždin*, objavljivao i na engleskom jeziku u reviji *Through Yugoslavia*.

Filić se najviše, čini se, divio i ujedno cijenio rad Vatroslava Jagića, jednog od naših najpoznatijih filologa svih vremena pa je 1953. godine za obimniji uradak tadašnje JAZU: *Korespodencija Vatroslava Jagića 1.* izdanje priredio rad *Korespo-*

dencija Vatroslava Jagića sačuvana u varaždinskom muzeju, a za *Varaždinske vijesti* je, o istoj temi, pripremio članak *Život i rad Vatroslava Jagića*, o kojem će pisati i iduće 1954. u istim novinama samo sada pod nazivom *Jagićeva proslava u Beču*.

Godine 1954. Filić piše za različite nakladnike. Tako za *Varaždinske vijesti* ponovo se vraća temi o spomeničkoj baštini Varaždina te je u tom smislu objavio tekst *Varaždinski spomenici*. Filić je imao istančan osjećaj za ljude koji su ga okruživali, a to su najviše bili varaždinski gimnazijski profesori. S tim je u svezi napisao i objavio tekst *Moje sjećanje na profesora Milčetića*, a ogledao se i u opisu putovanja, kako svojih tako i drugih varaždinskih muzealaca po stranim i domaćim gradovima i mjestima. Impresije s tih putovanja opisao je, a gdje drugdje nego u *Varaždinskim vijestima* i to u tekstovima: *Šetnja Bečom*, a u *Vijestima Društva muzejsko-konzervatorskih radnika NR Hrvatske* objavio je putopis *Put varaždinskih muzealaca u Dalmaciju*. U *Varaždinskim vijestima* koje su, kako vidimo, bila okosnica Filićeva publicističkog rada te 1954. Filić objavljuje i sljedeće članke: *Otkriće spomenika Franu Galoviću*, o Društvu varaždinskih zanatlija napisao je *Spomenicu Društva zanatlija u Varaždinu*, a za Festival tekstilaca u Varaždinu te godine i članak *Značenje grada Varaždina u prošlosti i sadašnjosti*. Bio je i autor tiskanog programa *Predgovora I. varaždinskom festivalu*.

Godine 1955. Filić se bavio istraživanjem varaždinskog kazališta te je o tome objavio tekst *Varaždinsko kazalište od prvih početaka do g. 1941.*, zatim putopis za *Vijesti Društva muzejsko-konzervatorskih radnika NR Hrvatske* *Dva naučna izleta podružnice muzejsko konzervatorskih radnika NR Hrvatske*, za *Varaždinske vijesti* *Divan kutić staroga Varaždina* te ponovo za reviju *Through Yugoslavia* članak *Grad Varaždin* te konačno vodič i adresar *Varaždin*.

U *Varaždinskim vijestima* 1956. Filić objavljuje rad o bravarskim umjetnim radovima tijekom *U muzeju otvorena zbirka bravarskih umjetnih radova prošlog stoljeća* i članak *O nekim urbanističkim problemima našega grada*.

Godine 1957. Filić je objavio čak šesnaest radova u kojima se pored bilježenja rada muzejsko-konzervatorskih radnika Varaždina, a koje je slao za *Vijesti Društva muzejsko konzervatorskih radnika NR Hrvatske*: *Plenum podružnice muzejsko-konzervatorskih radnika Varaždin*, *Glavna godišnja skupština muz. konzervatorskih radnika*, *podružnica Varaždin*, *Jesenji plenum u Varaždinu*. U tim je radovima Filić pisao i o povijesno-gospodarskim temama kao što je članak *Varaždin i zagorska željeznička pruga* (Zagorski koledar), zatim teme u svezi zaštite kulturne baštine Varaždina susrećemo u *Varaždinskim vijestima* pod naslovom *Čuvanje kulturno-historijskih objekata u užem dijelu Varaždina* te o novim prinosima fundusu Gradskog muzeja *Prinove u Gradskom muzeju, vrijedni darovi muške gimnazije i sugrađanina Stjepana Leitnera*.

Filiću nije bilo strano bilježenje mišljenja stranaca o Varaždinu i okolici pa u *Varaždinskim vijestima* objavljuje zanimljivost iz jednog francuskog članka pod nazivom *Francuski kajakaši o nama*.

O mogućnostima osnivanja muzejsko-znanstvenog instituta u Varaždinu, Filić je brzo reagirao u *Varaždinskim vijestima* tekstom *Postoje li uslovi za formiranje muzejsko-naučnog instituta*, a za časopis *Turizam* iz Zagreba iste je godine napisao dva članka *Godišnja skupština Turističkog društva u Varaždinu* i *Izletnički turizam*.

O muzičkoj (glazbenoj) školi u Varaždinu napisao je, opet za *Varaždinske vijesti*, rad: *Najstarija muzička škola na Balkanu?*, a o jednom gostovanju osječkog kazališta tekst *O gostovanju osječkog kazališta prije pedeset godina*. Za *Vijesti muzejsko-konzervatorskih radnika NR Hrvatske* napisao je *Naučni izlet podružnice muzejsko-konzervatorskih radnika Varaždina u Hrvatsko Zagorje* i *Otvaranje novih muzejskih prostorija u dvorcu Trakošćan*. Iste godine objavljuje članke *In memoriam – profesor Adolf Wissert* i *Turizam najširim slojevima u Varaždinskim vijestima*.

Kako bi i druge sredine i gradovi dobile sliku o varaždinskom muzeju, Filić je kao urednik vodiča u stručnom muzealnom časopisu *Muzeji sjeverne Hrvatske Bjelovar, Čakovec, Krapina, Koprivnica, Križevci, Trakošćan, Varaždin, Varaždinske Toplice* objavio rad pod nazivom *Varaždinski muzej, Varaždinska Galerija slika*.

Filić je u svom publicističkom radu bio i svojevrsni kroničar značajnijih obljetnica kulturnih ustanova u Varaždinu pa je 1958. godine u *Varaždinskim vijestima* objavio i članke: *120.-godina čitaonice u Varaždinu*, *130.-godina Muzičke škole, Četrdesetogodišnjica Narodnog sveučilišta, Od prvih predavanja iz 1917. godine do svestranog rada na narodnom prosvjećivanju*, a u *Zagorskom koledaru Stare gradine u Hrvatskom zagorju*.

O kulturno-povijesnom biseru Hrvatskog Zagorja i zaštićenom spomeniku hrvatske kulturne baštine, dvorcu Trakošćan, Filić je napisao nekoliko tekstova. Tako je za zagrebački časopis *Turizam* objavio tekst *Dvorac Trakošćan*, a našao je vremena i prostora da redovno bilježi rad Turističkog saveza (tadašnjeg) kotara Varaždin i Turističkog društva Varaždin o čemu je u časopisu *Turizam* iz Zagreba i *Varaždinskim vijestima* ostavio iza sebe trag u tri teksta: *Glavna skupština Turističkog saveza kotara Varaždin*, *Park u Opeki kraj Varaždina*, *Park u Opeki mogao bi postati turistička atrakcija prvog reda (Turizam)*, *Aktivnost Turističkog društva – osnovana komisija za uređenje i poljepšavanje Varaždina (Varaždinske vijesti)* dok je u Tkalčićevom zborniku II. dio izašao rad *Bajnski dvori nedaleko Varaždina*.

Godine 1959. Filić obrađuje i bilježi u *Zagorskom koledaru* izgradnju važnih kulturnih spomenika Varaždina: *Gradnja županijske palače u Varaždinu* dok za širu javnost u *Varaždinskim vijestima* piše: *Buna ledinskih žena, Od brijača do liječnika, Značajan jubilej, Stari naziv varaždinskih ulica i naselja oko Varaždina, Rasvjeta u Varaždinu nekoć i danas, Lokacija za gradnju novog hotela u Varaždinu, Vještice iz Varaždina*.

Za zagrebački časopis *Turizam* objavljuje članke: *Rad Turističkog društva Varaždin, Termalno lječilište Varaždinske Toplice, Godišnja skupština Turističkog saveza kotara Varaždin.*

Nadalje, za *Starine* je napisao rad *Regest Gašpara Mazalena - Sadaića gradskog oficijala - suca uz god. 1562.*, a za Abramićev zbornik rad *Regest Gašpara Mazalena-Sadaića gradskog oficijala - suca iz god. 1562.*

Filić ponovo 1960. piše o dvorcima i utvrdama Hrvatskog zagorja tako za *Turizam* članak o dvorcu Maruševac *Dvorac Maruševac kraj Varaždina*, a za *Varaždinske vijesti* popularne članke *Kako je nastajala i razvijala se gradina Trakošćan, Kako su nastale i izgledale stare varaždinske utvrde.*

Filića zanima i povijest gospodarstva te glede toga piše popularne povijesne članke za *Varaždinske vijesti* i to o povijesti dvije najpoznatije varaždinske tvornice Varteks i Florijan Bobić (kasnije Mundus): *Kako su nastale tvornice Varteks i F. Bobić*, zatim o pojedinim uslužnim ustanovama: *Kako se gradila poštanska zgrada, o željeznici: Nastojanje oko izgradnje željezničkih pruga u Varaždinu*, o parkovima i šetalištima: *Petnaest parkova na 230 jutara, Šetališta i parkovi u starom Varaždinu*, o turističkim pitanjima: *Utisci stranog turista s puta po Jugoslaviji, u Varaždinu coatu ruže, Kako da unaprijedimo turizam u Varaždinu (Turizam)*, o tiskarstvu u Varaždinu, o glazbenom životu Varaždina: *Živ muzički život u prvoj polovici 19. Stoljeća*, o slikarstvu Pavlina u Zagorskom koledaru za 1961.: *Pavlinski slikari i djela Ivana Rangera.*

Za *Starine* je pisao o imovinsko pravnim odnosima Varaždinaca: *Regest o dodjeljivanju gradskih zemalja varaždinskim građanima iz 1742 godine.*

O higijenskim i kupališnim navikama Varaždinaca doznajemo od Filića u njegovu članku *Higijena i kupališta u starom Varaždinu*, a autor je i *Prospekta Varaždina*. O gradu Krapini i okolici zapisuje u djelu *Povijesno djelo o Krapini i okolici (Varaždinske vijesti)*.

Godine 1961. Filić se ogledao i kao pisac osvrta na djela drugih autora napisavši u *Glasu Hrvatskog zagorja* *Osvrt na knjigu Krapina i okolica* Antuna Kozine. O prvim pjevačkim zborovima u Varaždinu piše u *Varaždinskim vijestima: Kako je došlo do prvih pjevačkih zborova u Varaždinu*, a nije se libio pisati o temama kao što je cvijeće: *Predavanje o cvijeću (Varaždinske vijesti)*. Ponovno je pisao i o Bajanskim dvorima kraj Varaždina za zagrebački *Turizam*.

Budući da je vrijedno pratio i pisao o varaždinskoj gimnaziji, 1961. godine u *Varaždinskim vijestima* objavljuje članak *Osnutak, rad i značenje varaždinske gimnazije* dok je o tiskarama objavio dva teksta: *O radu starih varaždinskih tiskara - Štrajk grafičara 1904. godine, Novije varaždinske tiskare - Iz prošlosti Varaždina i Sedamdeset-peta godišnjica zagorske željezničke pruge.*

Filić ponovo 1962. u *Varaždinskim vijestima* piše o značajnijim spomenicima: *Značajni stari spomenici i prirodne rijetkosti i Bogatstvo starih spomenika grada Varaždina*. Mogući turistički procvat Varaždina i okolice Filić je obradio u prilogu za zagrebački časopis *Turizam* u članku *Mogućnosti razvitka turizma u Hrvatskom Zagorju*, a za zagrebački *Liječnički vijesnik* objavljuje članak *Svjedodžba Mihajla Dysclera, kirurga u Požunu/Bratislava/Franji Sveršiću, svršenom kirurgu i brijaču i Uspomeni Dra. Leonarda Brozovića 1898. - 1962.* u *Vijesti muzealaca i konzervatora Hrvatske* te *Nekadašnji običaji prigodom krštenja mladog vina* u *Zagorskom koledaru*.

S obzirom da je bio inicijator Planinarskog doma na Ravnoj gori kraj Trakošćana poznatom i kao Filićeva kuća, pisao je Filić i o planinarstvu. Godine 1963. napisao je za zagrebačke *Naše planine*, časopis Hrvatskog planinarskog društva, tekst *Iz prošlosti planinarstva u Varaždinu*. Iste godine Filić ponovo piše o Vatroslavu Jagiću u djelu *Lik Vatroslava Jagića*. Posljednji rad te godine bio je članak *Gozbe i čašćenja varaždinskih mesara* u *Zagorskom koledaru*.

Nakon pauze od četiri godine nastavlja s publiciranjem svojih istraživanja objavljujući sljedeće radove: *Pučko prosvjetni rad varaždinske gimnazijske ekstenze i varaždinskog pučkog sveučilišta od 1920. do 1941.*, Prilog istraživanju kulturne povijesti Varaždina, *Javna predavanja u Varaždinu od 1870. do 1877. godine*, *Obrazovanje odraslih (Pedeset godina Narodnog sveučilišta u Varaždinu)* i u *Varaždinskim vijestima* članak *Postanak i razvitak varaždinskih šetališta*.

Godine 1968. Filić je i dalje neumorno istraživao te objavio sljedeće radove: *Varaždinski mesarski ceh, Nepoznata slika engleskog liječnika (Varaždinske vijesti)*, *U spomen prof. Franji Koščecu (Vijesti muzealaca i konzervatora, 1968.)*, i *Postanak i razvitak varaždinskog šetališta (Varaždinske vijesti)*.

Iduće godine objavljuje rad *Odlazak Grgura Ninskog iz Varaždina*, a 1970. u *Varaždinskoj liri* članak *Vjekoslav Rosenberg - Ružić*.

Sljedeće 1971. ponovo je Filić podsjetio na problematiku parkiranja vozila oko Starog grada Varaždina u dva nastavka: *Parkiranje prostora oko Starog grada 1, Parkiranje prostora oko Starog grada 2 (Varaždinske vijesti)* te je objavio još jedan rad u cilju boljitka života u gradu Varaždinu pod nazivom *Može li se nešto učiniti za napredak našeg grada (Varaždinske vijesti)* i *Spomenicu 1931.-1971, Kulturno umjetničko društvo željezničara Ivo Mikac*.

Pred samu smrt objavljeno mu je djelo *Glazbeni život*, a posthumno i nekoliko Filićevih radova i to 1973. u *Zagorskom godišnjaku Stogodišnjica postojanja varaždinske kazališne zgrade*, zatim izvorni znanstveni članak *Franjo Glavinić, hrvatski kulturni pregalac XVII. stoljeća* u *Bogoslovnoj smotri*.

Crtica *Pisma Nikole, Vuka, Gašpara Frankopana Franji Glaviniću* objavljena je 1974. u *Bogoslovnoj smotri* te *Tri žrtvenika isusovačke crkve u Varaždinu* (Bulletin VII odjela za likovne umjetnosti JAZU).

Konačno, 1997. objavljen je pretisak *Spomenice Varaždinskog muzeja 1925. – 1935. i Zdravstvo u Varaždinu tijekom stoljeća* (Spomenica Gradskog muzeja Varaždin).

LITERATURA

1. Ivan MILČETIĆ, Krešimir Filić, Zagorski kolendar, 1967., Zagreb, 1966. str. 162 – 167.
2. Mladen VEZMAROVIĆ, Krešimir Filić (1891. – 1972.) – život i djelo, „800 godina slobodnog kraljevskog grada Varaždina 1209. – 2009., Zagreb – Varaždin, 2009. str. 871 – 873.
3. Županija varaždinska u Srednjem vijeku (Izložba rujan – prosinac, 1999.), Povijesni odjel Gradski muzej Varaždin, Varaždin, 1999., str. 68.

SAŽETAK

KREŠIMIR FILIĆ – PUBLICIST

Krešimir Filić bio je pored istraživačkog rada plodan publicist. Svoje je radove (članke, studije, oglede, prikaze drugih časopisa, osvrte i izvorne znanstvene radove) kao i druge publicističke forme objavljivao kako u lokalnim (varaždinskim) tako i u brojnim časopisima, novinama, znanstvenim periodikama i knjigama i izvan Varaždina. Njegov publicistički, kao i istraživački, obuhvaćao je širok dijapazon tema. Pisao je o povijesnim građevinama i preostalim povijesnoumjetničkim artefaktima Varaždina, o postignućima varaždinskog Gradskog muzeja u kojemu je bio dugogodišnji ravnatelj, ali i brojnim drugim suvremenim društvenim ustanovama i institucijama, društvima i udrugama kao i pojavama. Bio je autor predgovora knjiga brojnih drugih autora, a kroz različite je publicističke forme osvijetlio živote i rad mnogih pojedinca kako lokalnog značaja (u Varaždinu) tako i značajnijih osoba čiji je rad imao odjeka i izvan Varaždina približavajući ih na taj način široj javnosti.

Brojem i sadržajem objavljenih radova (za života je objavio 191 rad, a nakon smrti je naknadno objavljeno još sedam) možemo slobodno reći da je bio više nego plodonosan i uspješan stručni autor čija su djela podjednako značila i još uvijek znače, kako (užoj) stručnoj tako i široj publici, svima koje zanima i koji prate muzejsku djelatnost.

Ključne riječi: Krešimir Filić; publicist; Hrvatsko pravo; Volja naroda; Naše doba; Narodno jedinstvo; Naše pravice; Vijenac; Novosti; Varaždinske novosti; Jutarnji list; Vjestnik hrvatskog državnog arhiva; Varaždinske vijesti; Vijesti Društva muzejsko - konzervatorskih naučnih radnika; Vijesti muzealaca i konzervatora; Liječnički vjesnik; Turizam; Starine; Glas hrvatskog zagorja; Zagorski godišnjak; Abramićev zbornik; Bulletin VII odjela za likovne umjetnosti JAZU.

ZUSAMMENFASSUNG

KREŠIMIR FILIĆ - PUBLIZIST

Krešimir Filić war neben seinen Forschungen auch ein erfolgreicher Publizist. Er veröffentlichte seine Werke (Artikel, Studien, Essays, Darstellung anderen Zeitschriften, Rezensionen und originelle wissenschaftliche Werke) wie auch andere publizistische Formen in lokalen (Varaždiner) wie auch in zahlreichen Zeitschriften, Tageszeitungen, wissenschaftliche Periodiken und Büchern außerhalb Varaždin. Seine Publikationen und seine Forschungen erfassten eine breite Bandbreite von Themen. Er schrieb nicht nur über historische Bauten und verbliebene kunsthistorisch Artefakten von Varaždin, den Erlangungen des Stadtmuseums in Varaždin, dessen Leiter er langjährig war, sondern er schrieb auch über andere zahlreiche jetzige Gesellschaftseinrichtungen und – Institutionen, über Gesellschaften und Vereine wie auch über zahlreiche Erscheinungen. Er war Autor von Vorbemerkungen in Büchern zahlreicher Autoren. Durch verschiedene publizistische Formen erleuchtete er das Leben und Werk vieler Einzelpersonen, die von lokaler Bedeutung waren (in Varaždin), aber auch von bedeutsamen Personen, dessen Werke auch außerhalb Varaždin Anklang hatten. Auf diese Art hat er diese Werke der Öffentlichkeit näher gebracht.

Wegen der Zahl und dem Inhalt seiner veröffentlichten Werke (in seiner Lebenszeit veröffentlichte er 191 Werke, nach seinem Tod wurden noch 7 Werke nachträglich veröffentlicht) kann man sorglos sagen, dass er mehr als ein erfolgreicher Fachautor war. Seine Werke bedeuteten und bedeuten noch immer gleichermaßen dem Fachpublikum und der Öffentlichkeit, bzw. Allen die sich für Museumstätigkeiten interessieren.

Schlüsselwörter: Krešimir Filić; Publizist; Hrvatsko pravo; Volja naroda; Naše doba; Narodno jedinstvo; Naše pravice; Vijenac; Novosti; Varaždinske novosti; Jutarnji list; Viestnik hrvatskog državnog arhiva; Varaždinske vijesti; Vijesti Društva muzejsko - konzervatorskih naučnih radnika; Vijesti muzealaca i konzervatora; Liječnički vjesnik; Turizam; Starine; Glas hrvatskog zagorja; Zagorski godišnjak; Abramićev zbornik; Bulletin VII odjela za likovne umjetnosti JAZU.

